

สูญเปล่า

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๓

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้เป็นวันอาสาฬหบูชา เป็นวันที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักร เป็นวันที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม ตั้งแต่วันวิสาขบูชา เสวยวิมุตติสุขมาตลอด เห็นไหม ทบทวนๆ คำว่าทบทวนนี้ไม่ใช่เพื่อถูกเพื่อผิด แต่ทบทวนเสวยวิมุตติสุขมันมีความสุขในหัวใจนั้น จนเลือกแล้วว่า จะเทศนา โปรดสอนใครก่อน เห็นไหม

“โปรดปัญจวัคคีย์ เทศน์ธรรมจักร” เทศน์ธรรมจักรนี่เป็นการประกาศใจ ประกาศสังฆธรรม ประกาศสังฆธรรมประสบความสำเร็จ ประกาศสังฆธรรมจนวางรากฐานไว้ แล้วเราเป็นสาวก-สาวกะ เป็นผู้ที่ได้ยินได้ฟัง ได้ยินได้ฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อเราไป อย่าให้สูญเปล่านะ “ธรรมเนียมสูญเปล่า ถ้าธรรมเนียมสูญเปล่านั้นจะไม่ได้ประโยชน์สิ่งใดๆ เลย”

เวลาแสดงธรรมขึ้นมา “ทเวเม ภิกขเว ทางสองส่วนที่ไม่ควรเสพ” อตตกิลมณฺญุโยค และกามสุขัลลิกานุโยค ตรงนี้ที่เป็นปัญหา ว่าอะไรเป็นอตตกิลมณฺญุโยค

อตตกิลมณฺญุโยคขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก่อนที่จะตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ไปเรียนกับเจ้าลัทธิต่างๆ ทรมานตนขนาดไหน ทรมานมากนะ พวกโยคีโยคะต่างๆ ที่เขาทำกัน โยคีสมัยพุทธกาล เขาทำทรมานตน เพราะคิดว่าการทรมานตนนั้นเป็นการทรมานกิเลสไป

ในปัจจุบันนี้ก็เหมือนกัน เวลาเราปฏิบัติกัน เราจะทรมานกิเลส เขาก็ว่าเป็นอตตกิลมณฺญุโยค

“อรรถกถมถานุโยค” เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงสังฆกรรมไว้ แสดงธรรมจักรไว้ ว่านี่เป็นอรรถกถมถานุโยค กามสุขัลลิกานุโยค “ทางสองส่วนที่ภิกษุไม่ควรเสพ” ไม่ควรเสพ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทดสอบมา พอมมาแสดงธรรมจักร เพราะท่านประสบความสำเร็จแล้ว ได้ทดสอบมาแล้ว

ทีนี้คำว่าทดสอบมาแล้ว ขณะที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทดสอบในอรรถกถมถานุโยค ที่เจ้าลัทธิต่างๆ เขาสอนนั้น ไปทำกับเขา ทรมานตนเปล่าๆ แต่ขณะที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มานึกถึงที่โคนต้นหว้า แล้วมากำหนดอานาปานสติ นั่นอย่างนี้เป็นอรรถกถมถานุโยคใหม่ ไม่ ! ไม่เป็นอรรถกถมถานุโยค เพราะวางใจเป็นกลาง เห็นใหม่

คำว่าเป็นกลางนี้ คือไม่ลงไปส่วนข้างใดข้างหนึ่ง พอวางใจเป็นกลางขึ้นมา เวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เห็นใหม่ มันจะย้อนกลับเป็นขั้นเป็นตอนเข้ามาเลย เข้ามาจิตใจของตัวเอง “สังฆกรรมมันเกิดที่นี่ เกิดบนหัวใจของสัตว์โลก”

เวลาทุกข์เกิดบนหัวใจของสัตว์โลก แล้วสัตว์โลกนี้มันมาจากไหน สัตว์โลกเวลามันปฏิบัติ อินทรี เวลาคาเวดา อินทรี พรหมมาฟังเทศน์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าละ เห็นใหม่ก็มีหัวใจเหมือนกัน ถึงได้มาฟังเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่า การที่หนึ่ง

ในพระไตรปิฎกว่า เทวดา อินทรี พรหมสำเร็จเป็นแสนๆ สำเร็จมหาศาลเลย มหาศาลเพราะว่าเขามีบุญญาธิการต่อกัน สร้างบุญญาธิการต่อกัน แล้วเป็นเพราะอำนาจวาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ครูบาอาจารย์ของเรา เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เห็นใหม่ ผู้ที่มีอำนาจวาสนา ก็ได้สั่งสอนเทวดาเหมือนกัน เทวดาก็ต้องการ ถ้าพูดถึงผู้มีคุณธรรม เทวดาก็ภพหนึ่งชาติหนึ่ง ก็เป็นจิตวิญญูณดวงหนึ่ง สิ่งที่เป็นจิตวิญญูณดวงหนึ่ง เสวยภพชาติใด ก็ได้สถานะของภพชาตินั้น

แต่เรื่องอริยสัจ เห็นใหม่ เพราะอะไร เพราะเสวยภพชาติหนึ่ง เพราะจิตเวลาตรัสรู้ธรรมจากอะไร จากจิตดวงนั้นไง ถ้าจิตดวงนั้นเสวยภพชาติใด สถานะของภพชาตินั้น

มันก็ครอบงำดวงวิญญาณจิตนั้น แม้แต่เทวดา อินทร์ พรหมก็แล้วแต่ มันก็จะครอบงำ

อริยสัจเป็นส่วนของอริยสัจ อริยสัจต้องจิตของเทวดา ของอินทร์ ของพรหมนั้นรู้ธรรมขึ้นมา แล้วบรรลุธรรมนั้น จะบรรลุขึ้นมาได้อย่างไร เมื่อเวลาฟังเทศน์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป

สิ่งที่ว่า เวลาตรัสรู้บนหัวใจ “สังขธรรมเกิดบนไหน ก็เกิดบนหัวใจของสัตว์โลก” แล้วสัตว์โลกเวลาเกิดเป็นมนุษย์นี่ละ เกิดเป็นมนุษย์ขึ้นมาแล้ว สัตว์โลกนี้ เพราะการเกิดบนหัวใจของเราเห็นใหม่

เราเป็นสาวก-สาวกณะ ได้สร้างบุญสร้างกุศลมา ถึงได้มาเกิดเป็นมนุษย์ในพุทธศาสนา แล้ววันนี้วันสำคัญชะด้วย เป็นวันอาสาฬหบูชา เห็นใหม่ เราตั้งใจ เราตั้งใจของเราเพื่อจะชำระล้าง

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เสวยวิมุตติสุขนี้ สิ่งที่เป็นวิมุตติสุขมันอยู่ที่ไหน เรารู้ได้แต่ “สุขเวทนา” เรารู้ได้แต่สุขเวทนา เห็นใหม่ เวลาจิตมันเป็นสัญญาอารมณ์ มันก็เป็นสุขเวทนา เป็นความสุขของตัวที่เกิดขึ้นมา สิ่งนี้ถ้าเรายึดมันถ้อมัน มันจะสูญเปล่านั้น สูญเปล่าไป

เริ่มต้นจากการสูญเปล่า เวลาพระอริยฐานเข้าพรรษา พระจักขุบาลนี้อริยฐานพรรษา เห็นใหม่ ครูบาอาจารย์เราอริยฐานพรรษา ถือรดคงควัตรต่างๆ คืออริยฐานพรรษา

เริ่มต้นไม่ใช่จากการสูญเปล่า เริ่มต้นจากความจริงจัง มันต้องมีความจริงจัง จากหัวใจของเราก่อน ถ้าหัวใจของเราไม่มีศรัทธาความเชื่อ คุณิ คุณุคฺมคฺติ คุณุคฺมคฺติของคน ๒ คนมีความคิดแตกต่างกัน ถ้ามีความคิดแตกต่างไปทางใดทางหนึ่ง เขาเชื่อความคิดของเขา ยึดมั่นในความคิดของเขา เขาจะดำรงชีวิตตามความคิดของเขา แต่คนที่มีความคิดแตกต่าง เขาก็จะคิดด้วยความคิดของเขา ด้วยประโยชน์ของเขา เขาดำรงชีวิตของเขาเพื่อประโยชน์ของเขา

ในเมื่อมีความคิดแตกต่าง เรื่องนี้เริ่มต้นก็เหมือนกัน ด้วยความจริงจังของเรา ถ้าเรามีความจริงจัง เราตั้งใจของเรา เริ่มต้นจากการมีสัจจะ มีความจริง “มันทำจริงขึ้นไป มันจะไม่สูญเปล่า” แต่ถ้าเริ่มต้นจากการสูญเปล่า เหมือนพลังงานที่สูญเปล่า

คุณสิ พลังงานที่เขาใช้ประโยชน์ได้ เขาจะนำขึ้นมาใช้ เพื่อผลประโยชน์ของเขา แต่พลังงานที่สูญเปล่าไป ปล่อยให้มันเสียหายโดยสูญเปล่าเลย แล้วมันเกิดมาจากไหนล่ะ พลังงานคือพลังงาน เพียงแต่ใช้ให้มันถูกต้อง ใช้ให้มันเป็นประโยชน์ขึ้นมา กับใช้ให้มันเสียหาย สูญเปล่าไป

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราตั้งใจจะภาวนา เห็นไหม จิตนี้เป็นนามธรรม แต่ถ้าสิ่งที่เป็นวัตถุธาตุ คือสิ่งที่เราจับต้องได้ เราสัมผัสได้ แต่สิ่งที่เป็นนามธรรมนี้ เป็นความรู้สึก พอเป็นความรู้สึกขึ้นมา มันมีความทุกข์ความสุขไหม.. มี มันมีความทุกข์ ความสุข ของมันอยู่แล้วในหัวใจนี้ ทั้งๆ ที่เป็นนามธรรมนี้แหละ

ทีนี้เวลาถ้าจิตมันสงบเข้าไป ถ้าเราทำจิตสงบของเราเข้ามาได้ มันเป็นรูปธรรมนะ รูปธรรมเพราะจิตมันสัมผัสได้ มันเป็นปัจเจกตั้ง “โอปนยโก ร้องเรียกสัตว์ทั้งหลายมาดูธรรม” แต่เวลาร้องเรียกสัตว์ทั้งหลายมาดูธรรม เราก็เปิดพระไตรปิฎกเลย เราก็เปิดตำรานี้เรียกร้องสัตว์ทั้งหลายมาดูธรรม

เพราะว่าจิตเราไม่มีหลักเกณฑ์ เพื่อจะยืนยันกับใครได้ แต่พอจิตมันสงบขึ้นมา จิตเรามีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา “เรียกร้องสัตว์ทั้งหลายมาดูธรรม มาดูความสงบของหัวใจนี้ไง” ถ้ามาดูความสงบของหัวใจ สิ่งที่ยึดมั่นกับที่ไม่สงบ มันแตกต่างกันอย่างไร

สิ่งที่จิตไม่สงบ ก็นี่ไง สิ่งที่ว่าป็นรูปธรรมๆ วัตถุธาตุนี้เป็นรูปธรรม เป็นสิ่งที่จับต้องได้ สิ่งที่เป็นอารมณ์ความรู้สึก มันก็เป็นรูปธรรม เป็นรูปธรรมเพราะอะไร เพราะพอเวลาจิตมันสงบเข้ามา มันปล่อยความคิด ปล่อยความฟุ้งซ่าน ปล่อยอารมณ์ความรู้สึก อารมณ์ความรู้สึก ก็ป็นรูปอันหนึ่ง

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เทศนาหลานของพระสารีบุตร ที่เขาคิษฌกุฎ เห็นไหม “ถ้าเธอไม่พอใจสิ่งต่างๆ เธอต้องไม่พอใจอารมณ์ความรู้สึกของเธอด้วย เพราะอารมณ์ความรู้สึกของเธอ ก็ป็นวัตถุอันหนึ่ง”

เป็นวัตถุนั้นหนึ่ง ต่อเมื่อคนที่จิตปล่อยวางความสงบเข้ามา มันเห็นความคิด ความคิดนี้เป็นวัตถุนั้นหนึ่ง คุณิชาตฐูและสาระเป็นวัตถุธาตุ ความคิด ความรู้สึกนี้ ก็เป็นธาตุอันหนึ่ง ธาตฐู แต่ไม่ใช่วัตถุธาตุที่เราจับต้องจากภายนอกได้ แต่ธาตฐูนี้ เราเอาอะไรไปจับมันล่ะ

คุณิ ความคิด ความรู้สึกของคน ที่เขาหายใจๆ กัน เวลาใครหายใจได้นี้ โอ้อโฮ.. ตื่นเต้นมาก อู้ฮู.. เขาหายใจกับความคิดเราได้ นั่นมันเป็นสถิติ ความชำนาญของคน ตามพรหมศาสตร์ วิชาการอย่างนั้นมันก็มี

คุณิเห็นไหม พระวังคีสะเคาะหัว เคาะกะโหลก “คนนี่ไปเกิดที่ไหน คนนั้นไปเกิดที่ไหน” แล้วมีความยึดมั่นว่าตัวเองนี่ความรู้มาก จะไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือตั้งใจจะไปแข่งขันว่าใครจะมีความสามารถมากกว่ากัน ตั้งใจไปทำตาย ไปแข่งขัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอาเลยนะ เอากะโหลกมาให้เคาะ ๓ กะโหลก ป๊อก ป๊อก ป๊อก “ไปนรก !” ป๊อก ป๊อก ป๊อก “ไปสวรรค์ !” ป๊อก ป๊อก ป๊อก “หาย !” ป๊อก ป๊อก ป๊อก “หาย !”

นี่ไง สิ่งนี้ทางพรหมศาสตร์เขามีของเขาอยู่แล้ว ทายใจๆ “ทายใจคนอื่นได้ แต่ทายตัวเองไม่ได้” ถ้าจะทายใจตัวเองได้ คือสิ่งที่เป็นความรู้สึก ความนึกคิด สิ่งนี้เป็นวัตถุธาตุ

“ถ้าเราเริ่มต้นถูก เราจะไม่สูญเปล่า แต่ถ้าเราเริ่มต้นไม่ถูก เห็นไหม เราสูญเปล่า”

พลังงานมันมีอยู่แล้วนะ พลังงานคือปฏิสนธิจิตใจ “จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้ที่หมองไปด้วยอุปกิเลส” นี่เป็นคำพูดของใคร นี่เป็นคำพูดขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาทำความสงบของใจเข้ามา มันส่องใสขนาดไหน มันรู้ของมัน มันส่องใสมันรวมใหญ่ขนาดไหน มันมีปัจจัยตั้ง มีสันทิฎฐิโก ตัวจิตมันจะรับรู้ของมัน

ถ้าเราเริ่มต้นจากความจริง มันจะได้ความจริง มันจะมีความจริงต่อเนื่องกันไป แต่ถ้าเริ่มต้นจากความสูญเปล่า คือเริ่มต้นจาก “สิ่งนี้เป็นนามธรรม จับต้องไม่ได้” พอเวลาภาวนาไป สิ่งนี้มันเป็นความว่างๆ อย่างนี้มันเป็นผล “สูญเปล่าตั้งแต่ต้นเลย”

“สูญเปล่าเพราะอะไร สูญเปล่าเพราะว่าคาคหมาย”

ให้วางความรู้สึก วางความนึกคิดของตัวเองไว้เลย ที่ความรู้สึก ความนึกคิดของตัวเองเป็นอย่างนั้น เพราะอะไร เพราะมันมีแบบอย่างไง มันมีกรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นตัวอย่างใหม่ พอมีตัวอย่าง มันก็สร้างภาพให้หัวใจเป็นสภาวะแบบนั้น “สูญเปล่าเลย !”

สูญเปล่าเพราะอะไร เพราะเราเป็นชาวพุทธ พุทธศาสนา เห็นใหม่ คุณติ สมมุติบัญญัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันมีอยู่แล้ว เรารู้สิ่งนี้มา แล้วเราประพฤติปฏิบัติโดยความเห็นของเรา โดยความเข้าใจของกิเลสค้นหาความทะยานอยาก

เริ่มต้นนี้คุณติ คุณทางกฎหมายต่างๆ สิ่งกำเนิดของสินค้า ถิ่นกำเนิดของสิ่งของต่างๆ สิ่งกำเนิดของผู้คน มันมีถิ่นกำเนิด มีที่มาที่ไป

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสรู้ธรรมเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา นี้บุพเพนิวาสานุสติญาณ ในอดีตชาติตั้งแต่พระเวสสันดรไป มันมีมีที่จบ มันมีที่มานะ เพราะมันมีที่มาที่ไป มันถึงมีจรตนิสัยของคนแตกต่างกันอย่างไร โทสจรต โมหจรต มันแตกต่างกันอย่างไร จจรตนิสัยนี้ เพราะมันเป็นพันธุกรรมทางจิต ที่มันตัดแต่งจิตของมันมา มันมีที่มาที่ไป พอมันมีที่มาที่ไป สิ่งที่ว่าในปัจจุบันนี้ล่ะ

ที่มาที่ไป เห็นใหม่ เป็นจรตเป็นนิสัย แล้วกรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ท่านตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ท่านวางรากฐานไว้แบบนี้ แล้วเราก็ศึกษา เราศึกษาโดยที่เราไม่รู้ที่มาที่ไป เพราะเราไม่รู้ที่มา เราถึงบอกว่ามันตั้งต้นไม่ได้ มันไม่มีอะไรให้ควรกระทำ ให้มันจริงจิ่งขึ้นมา มันเป็นอรรถกถาญาณุโยค

แต่กามสุขัลลิกานุโยค เวลามันเข้าไปว่างๆ ว่างๆ เพราะอะไร เพราะความเป็นไป มันจะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ จิตมันก็เป็นอย่างนี้อยู่แล้ว

คำว่าจิตเป็นอย่างนี้ เพราะในอารมณ์ความรู้สึกของเรา เดี่ยวก็สุข เดี่ยวก็ทุกข์ เดี่ยวก็ดี เดี่ยวก็ร้าย มันเป็นของมัน ถ้ามันคิดดี โดยตอบสนองค้นหาความทะยานอยาก ตอบสนองความรู้สึกใจ สิ่งนี้เป็นกรรม คือสิ่งนี้มันเข้ากับความคิดเราได้ คิดแล้วมันพอใจ มันปล่อยวาง แต่ถ้าสิ่งที่มันขัดใจเรา คือสิ่งที่มันเข้ากับเราไม่ได้ สิ่งนี้ไม่เป็นกรรม

นี่ไง ทั้งๆ ที่คือข้อเท็จจริง จิตมันเป็นแบบนี้ มันมีดีมีชั่ว มีสุขมีทุกข์ มันเป็นของมันอยู่อย่างนี้ แล้วมันมีค้นหาความทะยานอยากเร่งเร้า ให้มีการกระทำต่อเนื่องของมันไป แต่ถ้าเราทำด้วยความเป็นจริง เห็นไหม เราต้องมีสติบังคับ พอมีสติบังคับ นี่อัตตกิลมถานุโยคขึ้นมาเขียวแหละ “มันจะเป็นการบังคับตนเอง มันจะทำให้ตัวเองลำบากเปล่า” แต่ถ้าปล่อยมันเร่ร่อนไป “สูญเปล่านั้น”

“เริ่มต้นจากการสูญเปล่า ปลายทางจะไม่มีสิ่งใดประสบความสำเร็จเลย”

แต่ถ้าเริ่มต้นจากความจริงจัง เช่น พระจักขุบาล เห็นไหม อธิษฐานพรธมาเลย เราจะถือเนสัชชิก ไม่นอน ๓ เดือน เริ่มต้นจากความจริงจัง ไม่ใช่เริ่มต้นจากความสำเร็จเปล่านั้นๆ ที่ของมีอยู่ มันน่าเสียดายที่ว่าเรามีหัวใจ เรามีความรู้สึก

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปราบปรามเป็นพระโพธิสัตว์ จะมารื้อสัตว์ชนสัตว์ ท่านปฏิบัติมา สร้างสมบุญญาธิการมา ตัดแต่งพันธุกรรมมา สร้างมาเต็มที่เลย สมบูรณ์เต็มที่เลย เพื่อที่จะมารื้อสัตว์ชนสัตว์ เวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมาด้วยวิริยะอุตสาหะ ด้วยการรื้อค้น ลองผิดลองถูกมา ๖ ปี

ถึงที่สุดแล้ว ด้วยอำนาจวาสนา ต้องตรัสรู้เองโดยชอบ ก็ต้องย้อนกลับมาตรัสรู้ในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พอท่านตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว ท่านได้วางธรรมและวินัยไว้ให้พวกเรา

แล้วเราเองก็มีหัวใจเหมือนกัน เราก็เกิดมาในพุทธศาสนาเหมือนกัน เกิดมาด้วยความเคารพบูชา ด้วยความศรัทธา “เราเกิดมาด้วยการอยากจะทำทุกสิ่ง ! แล้วทำไมมาทำให้มันสูญเปล่าละ” ทำไมทำให้ชีวิตนี้มันสูญเปล่า ไร้ค่าไปอย่างนี้ ปฏิบัติก็เหมือนกับหุ่นยนต์

เวลาปฏิบัติโดยที่ไม่มีข้อเท็จจริง ก็เหมือนกับหุ่นยนต์เลย เห็นหุ่นยนต์โรงงานใหม่ มันทำงานทั้งวันเลย แล้วทำงานดีกว่ามนุษย์ด้วย แล้วมันได้อะไร เพราะมันไม่มีจิตวิญญาณใช่ไหม เราเป็นคนที่มีจิตวิญญาณ จะทำตัวให้มันสูญเปล่า ให้เหมือนหุ่นยนต์นั้นไปได้อย่างไร !

ถ้าไม่ทำเหมือนหุ่นยนต์อย่างนั้น เราก็ตั้งสติของเราขึ้นมาสิ ตั้งสติขึ้นมา แล้วใช้ปัญญาใคร่ครวญดูว่า สิ่งที่เราคิด สิ่งที่เราทำนั้น มันถูกต้องไหม

“ถ้าเริ่มต้นจากการสูญเปล่า มันก็จะสูญเปล่าตลอดไป”

แต่ถ้าเริ่มต้นจากมีสติปัญญา จะต้องลงทุนลงแรง มรรคองค์หนึ่งในมรรค ๘ เลข ความเพียรชอบ ความวิริยะอุตสาหะ ความขยันหมั่นเพียร “คนเราจะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร” ไม่มีล่วงพ้นทุกข์ไปด้วยความมั่งง่าย ด้วยความอ่อนแอ ด้วยความสุกเอาเผากิน ด้วยความไม่เอาไหน ไม่มี !

เพราะมันอยู่ในมรรค ความเพียรชอบนี้ ความวิริยะอุตสาหะนี้มันเป็นความเพียรชอบ ฉะนั้นเวลาปฏิบัติมันจะทุกข์ใหม่.. ทุกข์ ! มันก็ต้องทุกข์ทั้งนั้นแหละ ถ้าไม่ทุกข์ คุณสิ ถ้าความรู้สึกเรานั้นจำได้นะ เวลาเราคลอออกมา เราผ่านช่องแคบมา มันทุกข์ขนาดไหน บีบคั้นออกมานะ เวลาเขาทรمانักโทษ เห็นไหม เขาบีบเขาคั้น บีบคั้นเพราะอะไร เพราะเขาทำโทษคนที่ทำผิด เขาต้องรีดความลับออกมาจากนักโทษนั้น เขาจะต้องทรمان แล้วเราเอง ก็ต้องรีดตัวเราเองออกมา อย่างนี้เป็นทุกข์ใหม่

ทุกข์มันเกิดจากอะไรล่ะ ทุกข์มันจะเกิดซ้ำๆ ซากๆ ไม่ใช่เกิดมาชาตินี้ชาติเดียวหรอก เขาบอก “คนเราเกิดแล้วตายหนเดียว” ถ้าเกิดตายหนเดียว ประชากรบนโลกมีเท่าไร? มันก็ต้องมีเท่านั้น ประชากรโลกเดี๋ยวนี้ ขึ้นมาก็เท่าตัว แล้วมันมาจากไหน นี่ เพราะมันเกิดตายเกิดตาย อยู่ซ้ำๆ ซากๆ อย่างนี้ แล้วมันก็ไม่เจ็ดไม่หลาบ ไม่เจ็ดไม่หลาบเพราะอะไร เพราะมันจนตรอกใจ มันไปสูญเปล่าไป

ชีวิตนี้สูญเปล่า ทั้งๆ ที่ทำคุณงามความดีมา ถึงเกิดมาเป็นมนุษย์ แต่ให้มันสูญเปล่าไป สูญเปล่าไปเพราะกิเลสตัดหาความทะยานอยากมันปิดกั้นหัวใจ ปิดกั้นความรู้สึกความนึกคิดหมดเลย นี่ถ้าเราสลัดมันทิ้ง สลัดมันทิ้งด้วยสติปัญญา ด้วยอำนาจวาสนา

คุณสิเวลาคนไปนะ เข้าไปถึงนักปราชญ์ เข้าไปเดินจนชนกัน แต่เพราะเราไม่ได้ศึกษา เราไม่ได้สัมผัสท่าน ชนเสร็จแล้วเราก็จากไป เราไม่สนใจเลย แต่ถ้าเราสนใจขึ้นมา คุณสิ เวลาพระสารีบุตร เห็นไหม เจอพระอัสสชิ ทำไมเป็นได้ล่ะ

นี่ก็เหมือนกัน เรามีครูมีอาจารย์ ทำไมครูบาอาจารย์ของเรา ท่านทำตัวของท่านได้ละ ทำไมท่านมีโอกาสของท่านละ หลวงปู่มั่นนี่ท่านบุกเบิกมาขนาดไหน ท่านทุกข์ยากมาขนาดไหน คำว่า “ทุกข์ยาก.. ทุกข์ยากด้วยความเพียรนะ” ความเพียรมันทุกข์ยาก ทุกข์ยากเพราะมีการสั่งการสอน ทุกข์ยากแต่คำรับตำรามีอยู่

เหมือนกับเราศึกษาด้วยตนเอง เราก็เปิดตำรับตำรา แล้วเราก็ศึกษาด้วยตนเอง กับศึกษาโดยที่มีครูบาอาจารย์คอยบอกเรา “อย่างนี้ผิด อย่างนี้ถูก” มันจะง่ายกว่าเราเปิดตำรา แล้วเราเทียบเคียงเอง

หลวงปู่มั่นท่านต้องทำอย่างนั้นนะ ถึงจะมีคนแนะนำถึงจะมีท่านเจ้าคุณอุบาลีแนะนำขนาดไหน มันก็แนะนำแบบคนไม่รู้กับคนไม่รู้มันนั่นแหละ เพราะหลวงปู่มั่นท่านเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ แล้วกลับมาเอาพวกนี้เอง กลับมาเอาหลวงปู่เสาร์ กลับมาเอาเจ้าคุณอุบาลี กลับมาเอาทั้งหมดเลย

กลับมาเอาเพราะอะไร เพราะความคุ้นเคยที่ไว้วางใจกัน และประพฤติปฏิบัติมาด้วยกัน เวลามันมีอะไรเป็นอุปสรรค ก็มาปรึกษาหารือกัน แล้วพอปฏิบัติเข้าไป ของใครจะเข้าได้ลึกกว่า ของใครเข้าไปในความเป็นจริงกว่า มันตรวจสอบกันตั้งแต่เริ่มต้น

นี่ครูบาอาจารย์ของเรา ท่านประพฤติปฏิบัติมา ท่านรู้คัมภีร์มาแล้วเราเป็นมนุษย์อยู่ในพุทธศาสนา แล้วอยู่ในช่วงร่วมยุคร่วมสมัย ที่เราจะได้ประพฤติปฏิบัติ นี่ไงมันมีคุณค่านะ ถ้าคิดอย่างนี้ เราจะเห็นคุณค่าขึ้นมา เป็นจังหวะและโอกาสของคน

เวลาครูบาอาจารย์ท่านล่วงไปแล้ว ท่านก็เทศน์ว่าการไว้ ท่านก็แนะนำไว้ เห็นไหม คุณโมกข์โตทัยดี “ธรรมะสถิตอยู่ในหัวใจของใคร” ถ้าสถิตในหัวใจของปุถุชน มันจะสกรปรกไปด้วยกิเลสตัณหาความทะยานอยาก ถ้าทองคำมันอยู่ในเหมืองแร่ มันยังอยู่ในดิน มันต้องมีดินกลบเกลื่อนมัน

“ธรรมะสถิตอยู่ในหัวใจของใคร !” ถ้าธรรมะสถิตอยู่ในหัวใจของผู้ที่มีคุณธรรมขึ้นมา ธรรมะนั้นมันจะสะอาดบริสุทธิ์ขึ้นมา

คำสอนของใคร ! คำสอนที่ออกมาจากในหัวใจของใคร ! แล้วเราจะเชื่อใจใคร ! ถ้าโอกาสอย่างนี้ ครูบาอาจารย์ท่านเป็นแบบอย่าง เราก็ต้องมีความจริงใจขึ้นมา พอเริ่มต้นจากความไม่สูญเปล่า เห็นไหม เก็บหอมรอมริบ

หลวงปู่มั่นท่านเป็นพระอรหันต์นะ ครูบาอาจารย์ที่อยู่ในสมัยหลวงปู่มั่นจะบอกเลยว่า ท่านเก็บหอมรอมริบ ขนาดท่านเป็นขนาดนั้น ท่านยังเก็บหอมรอมริบ เป็นคติเป็นตัวอย่างกับเรา เราทำไมมั่งง่าย ทำไมจะเอาแต่ความสะดวกสบายของเรา ยอกๆ แยกๆ ทำไม่จริงไม่จัง ก็เลสมันมีอำนาจเหนือกว่าทุกทีเลย จะทำอะไรก็ “เอาแค่นี้ก่อน เอาแค่นี้ก่อน ทำอย่างนี้จะลำบากเกินไป เดี่ยวจะอึดติดกิลมถานุโยคอีกแล้ว”

อึดติดกิลมถานุโยค แต่เขาทำกันจริงจัง ดูอย่างพวกโยคีเขาทำอย่างนั้น เพราะเป็นความเชื่อของเขา ว่าทรมานตนคือทรมานกิเลส องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็เคยมีความเชื่ออย่างนั้น

แต่นี้เราเดินจงกรม นั่งสมาธิ ภาวนา เราไม่ได้ทรมานร่างกาย เหนื่อยยากมาก แต่เราทรมานใจตัวด้านๆ ในหัวใจเรา ใจตัวด้านๆ นี้ “ยิ่งรู้มากยิ่งด้านมาก” ฐฐธรรมะไปหมดเลย สภาวะอย่างนี้เป็นธรรม สภาวะอย่างนี้เป็นธรรม มันด้าน แต่มันไม่มีประสบการณ์ด้านๆ แต่มันไม่มีการพิสูจน์ มันไม่มีข้อเท็จจริงเปรียบเทียบกับมัน

เวลาเข้าทางจงกรม เราเดินไปด้วยเท้าเรา เรานั่งสมาธิด้วยก้นของเรา ก้นแตกเลย เรานั่งกับมัน เพื่อที่จะพิสูจน์ใจหัวใจด้านๆ นั้นแหละ “ถ้ามันเป็นจริง ทำไมธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอย่างนี้ ทำไมหัวใจเราเป็นอย่างนี้ไม่ได้”

ทำจนแทบเป็นแทบตาย ทำไมมันมันคงไม่ได้ ถ้ามันมันคงไม่ได้ แล้วความจริงมันไม่เกิดขึ้นมา แล้วเราจะเอาอะไรเป็นความจริงขึ้นมา เราจะปล่อยให้มันสูญเปล่าไปซะไหม แม้แต่การเริ่มต้นมันก็สูญเปล่า แล้วเวลาปฏิบัติไป มันเป็นไปโดยสามัญสำนึกของหัวใจ

“สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับเป็นธรรมดา นี่เป็นผู้ที่มีดวงตาเห็นธรรม”

แต่ในดวงใจมันเป็นอย่างนั้น มันแปรปรวนเป็นธรรมดาอยู่แล้ว เดี่ยวดีเดี่ยวชั่ว แล้วเดี๋ยวก็สุขเดี๋ยวก็ทุกข์ เดี่ยวก็ว่างเดี๋ยวก็ไม่ว่าง แล้วพอมันว่างขึ้นมาทีไร “สิ่งนี้เป็นธรรม สิ่งนี้เป็นธรรม” ใ้มันมาจากไหนละ มันมีเหตุมีผลอะไรเป็นเครื่องยืนยันล่ะ มันไม่มีเหตุมีผลอะไรยืนยันกับมันเลย !

นี่ไง เคนจกรรม นั่งสมาธิ ภาวนา เพื่อทดสอบกับหัวใจนี้แหละ ว่าธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอย่างนี้ มีศีล สมาธิ ปัญญา

ถ้ามีสติมีคำบริกรรม จิตมันลงอย่างไร ถ้าจิตมันลงไป จากที่เดี๋ยวดีเดี๋ยวร้าย เดี่ยวว่างเดี่ยวไม่ว่าง แต่ถ้ามันมีคำบริกรรมไป ถ้ามันว่าง มันว่างอย่างไร มันมีอะไรเป็นเหตุ มีอะไรเป็นผล แล้วใ้ผู้รู้ ผู้เป็น ไป มันเป็นอย่างไร

พอมันเป็นขึ้นมา เห็นไหม นี่ไงมันมีข้อเท็จจริง ที่ว่าเคนจกรรม นั่งสมาธิ ภาวนา นี่คือการเพียร ที่เราวิริยะอุตสาหะของเราลงไป แต่เราใ้ความวิริยะอุตสาหะของเราลงไป เรามีการกระทำใ้ใหม่ คุณติเวลาเราคิด “ยกมือขึ้น” มือมันก็ยกขึ้น เพราะประสาทมันสั่ง แล้วความจริงที่เรายกมือขึ้น ใครเป็นคนสั่ง ใจมันเป็นคนสั่ง สั่งใ้ร่างกายนี้เคลื่อนไหวไปตามที่มันต้องการ เหมือนมันเป็นสัญชาตญาณใ้ใหม่ คุณติ สัญชาตญาณของการระวังภัย มีอะไรเข้ามาหน้าเรา เราจะยกมือปิดกั้นทันทีเลย

แต่เวลาจิตมันพุทโธ พุทโธ เวลาความคิดที่มันเกิดขึ้นมากับจิต ความคิดที่มันเป็นโทษขึ้นมา พอคิดขึ้นมานะมันไปแล้ว แล้วเราพุทโธ พุทโธนี้ เราใ้แย้งกลับมา เปลี่ยนความคิดที่มันเป็นสัญชาตญาณเข้ามา พุทโธ พุทโธ พุทโธ แล้วมันสงบระงับเข้ามาอย่างไร

เราใ้ปัญญาอบรมสมาธินี้ ใ้ปัญญาใ้ความคิดเราไป มันจะไปด้วยกันเป็นปัจจุบันไง คำว่าปัจจุบัน “พุทโธ พุทโธจากใจ” ใจมันอยู่กับพุทโธ เวลาเราพุทโธใหม่ ๆ ขึ้นมานี้ มันไม่ใช่พุทโธจากใจนะ มันพุทโธจากสัญญา อ้าว.. เวลาภาวนาพุทโธใ้ใหม่ เราก็พุทโธ พุทโธ พุทโธ

นี่พุทโธ กับคูสิเรยกแขนขึ้น ความจริงแขนมันยกขึ้นมาได้เพราะอะไร เพราะคำสั่งจากความคิดเราใช่ไหม คำสั่งจากจิตใช่ไหม แขนยกขึ้น แต่เพราะความเร็วของมัน เราถึงไม่ทันมัน

นี่ก็เหมือนกัน พุทโธ พุทโธเหมือนกับเรยกแขนขึ้น แขนกับเรานั้นคนละอันกัน คำว่านี่กพุทโธ เพราะคำสั่ง ความคิดมันมาจากจิต พอความคิดเราพุทโธ พุทโธ ด้วยสัญญาอารมณ์ ด้วยสัญญาอารมณ์ !

เพราะสามัญสำนึกนี่มันเป็นสัญญาอารมณ์ ความคิดเรานี้เป็นสัญญาอารมณ์อยู่แล้ว เราคิดพุทโธมันก็เป็นสัญญาอารมณ์ พอเป็นสัญญาอารมณ์ เห็นไหม สัญญาอารมณ์เป็นพุทโธใช่ไหม แต่พลังงานของเราละ ตัวจิตเราละ มันอยู่ห่างกันแค่นี้ พุทโธ พุทโธ พุทโธ จนมันเข้ามาใกล้เคียงกัน พอใกล้เคียงกัน แล้วมันจะละเอียดขึ้นไป จนเราจะนึกพุทโธไม่ได้เลย “นี่กพุทโธไม่ได้เลย เพราะจิตหนึ่ง !”

“จิตหนึ่งคือสัมมาสมาธิ เป็นปัจจุบัน” เห็นไหม แต่ถ้าเราว่างๆ ว่างๆ สัญญาอารมณ์นี้ มันว่างที่ไหนละ มันว่างบนอวกาศ แต่ตัวจิตอยู่ที่ไหนไม่รู้ “สูญเปล่า ! พลังงานสูญเปล่า”

เดี๋ยวนี้วิทยาศาสตร์เจริญนะ จักรวาลนี้คำนวณได้หมดเลย คูสิก็ปีแสง ระหว่างดาวเคราะห์แต่ละดวง เราไปได้ขนาดนั้นเลย มีวิชาการที่ไหน พอเรามีการศึกษาแล้ว จิตมันคิดได้หมด คูสิ พรหมที่เขาวาดภาพตามวัดตามวา ดูบนพรหมสิ ดูเทวดาเขาอยู่กันสิ นี้วาดได้หมดเลย จินตนาการได้หมด เพราะจิตมันเคยผ่านมาในวิภูฏะ เห็นไหม “แต่สังขรรรมไม่เคยสัมผัส สังขรรรมไม่เคยสัมผัส !”

นี่ไง มันทำให้ตัวเองเสียโอกาส เราเกิดมา เราจะมีโอกาสขึ้นมา เราตั้งใจของเรา ขึ้นมา ลงทุนลงแรงนะ การทำบุญกุศล ทาน สิด ภาวนา

ทาน คือการเสียสละขึ้นมา เพื่อเปิดโอกาสให้หัวใจนี้ มันมีโอกาสของมัน “มีโอกาสเพราะมีการเสียสละ” เหมือนกับมันมีสติมีปัญญาขึ้นมา มันพัฒนาของมัน

“ทาน สีล ภาวนา” เรามาภาวนากันอยู่นี้ เวลาภาวนา “เฮ้อ.. หลวงพ่อก็ภาวนา พวกหนูก็ภาวนา พระเณรก็ภาวนา แล้วจะมาว่าอะไรกันอีกล่ะ ทำไมจะลงปลูกอยู่เรื่อยเลย”

ภาวนา เวลาจิตไอน้ำค้ำัน ไอ้จิตมันค้ำันนี้ มัน “สักแต่ว่าทำ” สติมันไม่มีขึ้นมา มันไม่เป็นปัจจุบัน มันเป็นอดีตอนาคต เห็นไหม “สักแต่ว่าก้าวเดิน สักแต่ว่าการกระทำ”

ครูบาอาจารย์จะคอยเกาะตลอด เหมือนเราบอก “ยกมือขึ้น” ด้วยคำสั่งของจิต จิตมันยกมือขึ้น ด้วยคำสั่งของการบริกรรมพุทโธ ด้วยคำสั่งของปัญญา มันเป็นสัญญา อารมณ์ทั้งหมด !

แล้วให้มีความขยันหมั่นเพียร อย่าให้มันมีช่องว่าง ถ้ามีช่องว่าง พุทโธอยู่ข้างนอกอีกไปหลายร้อยกิโล ไอ้ตัวเองอยู่นี่ไง อยู่อย่างนั้นแหละ พุทโธ พุทโธ พุทโธเข้าไป ซัดๆ เข้าไว้ “คำว่าซัดๆ ระยะเวลาของมันจะเข้ามาเอง”

พุทโธ พุทโธ พุทโธ พุทโธ ถ้าพุทโธนี้มันระยะรันเข้ามา จาก ๑๐๐ กิโลเมตร มันจะหดสั้นเข้ามาเรื่อย จนมันเป็นอันเดียวกันเลย ถ้าเป็นอันเดียวกัน “นี่ ! เริ่มต้นจากตรงนี้ มันจะไม่สูญเปล่า” ไม่สูญเปล่าเพราะปฏิสนธิจิต

“ปฏิสนธิจิต” เห็นไหม เกิดเพราะเรา เพราะปฏิสนธิวิญญาณ เกิดจากพ่อจากแม่ นะ สายบุญสายกรรม เวรกรรมนะ จิตเกิดจากตัวมันเอง เพราะตัวมันมีกรรม มันถึงจุดลงสู่ครรภ์ สู่ไข่ สู่น้ำคร่ำ สู่โอบปาดิเกะ พอพุทโธ พุทโธมาถึงมัน พุทโธ พุทโธจนเป็นตัวมัน พุทโธ พุทโธ เห็นไหม เป็นตัวมัน เป็นตัวสติจิต เป็นตัวเริ่มต้น “นี่ไง เริ่มต้นจากความ เป็นจริง”

ถ้าเริ่มต้นจากสมาธิ นี่คือกรรมฐาน เขาว่า “กรรมฐานไม่จำเป็น ทุกอย่างไม่จำเป็น” ถ้าไม่เริ่มต้นจากกรรมฐาน ไม่เริ่มจากจิตที่มันสงบเข้ามา แล้วจิตมันออกทำงานของมัน จะไปเริ่มต้นกันที่ไหน !

พลังงาน ถ้าไม่เริ่มต้นจากถิ่นกำเนิด ไม่เริ่มต้นจากจุดเริ่มต้นของมัน แล้วจะไปทำอะไรกัน สิ่งที่ทำกันไปนี้ ทำงานสูญเปล่าไปไหน พลังงานมันอยู่ที่นี้ ตัวจิตปฏิสนธิจิตที่นี้ แต่

ไปคิด ไปตรึกในธรรมะของพระพุทธเจ้า อยู่ที่หลาย ๑๐๐ โยชน์ แล้วก็ว่า “นั่นเป็นธรรม
นั่นเป็นธรรม.. ธรรมสูญเปล่า”

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษาปริยัติมาเพื่อปฏิบัติ ไม่ใช่
ศึกษามาเพื่อเป็นธรรม “สัญญาจำเป็นธรรมเดี๋ยวกี้ลิม” พระไตรปิฎก อ่านแล้วเดี๋ยวกี้ลิม
ทบทวนแล้วทบทวนเล่า ใครปฏิบัติอย่างไร ต้องทบทวนตลอดไป แต่ถ้าเป็นสังขธรรม ไม่มี
มีทาง ! มันเป็นเรื่องจริงอยู่กับใจนั้น ไปทบทวนอะไรมัน ไปอ่านอยู่ข้างนอก

คูลี เราเก็บของไว้ในบ้านเราเอง ทุกอย่างสมบูรณ์หมดเลย แต่วิ่งไปหาของนอก
บ้าน แล้วมันจะเจอไหม บอกว่าของอยู่ที่ธนาคาร หรืออยู่ที่ตู้നിရိယ แล้วจะไปหามัน ทั้งๆ
ที่เราเก็บอยู่ในบ้านนั่นละ แล้วอย่างนี้จะหาเจอไหม

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นธรรมะสาธารณะ ธรรมะของ
เราเป็นธรรมะในหัวใจ เป็น “ธรรมะส่วนบุคคล” สมาธิเป็นสมาธิของเรา ปัญญาเป็น
ปัญญาของเรา

สาธุ.. เวลาเราศึกษาธรรมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้เป็นปริยัติ เป็นธรรม
ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นสมมุติบัญญัติ ที่เรากิดมาเจอใจ เห็นไหม เรา
กิดมาเจอ หลวงปู่มั่นท่านก็กิดมาเจอ ครูบาอาจารย์เราท่านก็กิดมาเจอ แล้วท่านต้องมา
รู้คั้นของท่าน เพราะไม่มีครูบาอาจารย์

แต่ตั้งแต่หลวงปู่มั่นลงมาถึงเรานี้ เรามีครูมีอาจารย์นะ ผิดถูก เราสนทนาธรรมกัน
“ธรรมสากัจฉา เอตัมมังคลมุตตมัง ผู้สนทนาธรรม นี้ธรรมะมีอันเดียว ! สังขธรรมมีอัน
เดียว !”

พระศรีอริยเมตไตรย ก็จะมาตรัสรู้อย่างนี้ อนาคตวงศ์ก็ต้องมาตรัสรู้อย่างนี้
ธรรมะจะเป็นอย่างนี้ เพราะมันเป็นความจริงเหมือนกัน มันกิดจากฐิติจิต กิดจาก
ปฏิบัติสนธิจิต กิดจากต้นกำเนิด “ไม่ใช่กิดจากการสูญเปล่า”

การศึกษาธรรมะมา มันไกลจากตัวใจ ทิ้งบ้านของตัว แล้วก็ไปแสวงหาทรัพย์
สมบัติจากข้างนอก แล้วจิตมันยังกิดอยู่ ไฟไหม้บ้านอยู่ บ้านโดนเผาผลาญอยู่ ไปหา

ทรัพย์สมบัติข้างนอก แล้วทรัพย์สมบัติจะเอาไปไว้ที่ไหน ก็เอาไปไว้ที่สาธารณะอยู่ข้างนอกนั้น โจรมาก็ปล้นชิงไปอยู่วันยังค่ำ

นี่ไงสมบัติ เห็นไหม คุณบุญโดยกุศลามาสิ สิ่งต่างๆ เป็นทิพย์ๆ เข้ามาสู่ใจ เป็นทิพย์มันก็เวียนตายเวียนเกิดนะ มันเป็น “ผลของวิญญูะ” แต่ถ้ามันเป็นอริยสัง มันจะเข้าสู่ใจเลย เข้าสู่ตัวเราเลย เข้าสู่จิตเจตนาเลย เข้าสู่ความเป็นจริงอันนี้ แล้วความจริงอันนี้ มันติดข้องอยู่นี่ แล้วเราจะรื้อค้นมันอย่างไร

นี่ไง เริ่มต้นจากตรงนี้ แล้วมันจะไม่สูญเปล่านั้น ไม่สูญเปล่าเพราะเราเริ่มต้นจากถูกต้อง พอถูกต้องแล้ว จิตมันสงบแล้ว เราออกวิปัสสนา คือบ้านเราสกปรก เราจะรื้อทำความสะอาดในบ้านเรา บ้านคนอื่นสกปรก มันเรื่องของเขา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยไว้ มันก็เหมือนกับเครื่องทำความสะอาด แล้วมันอยู่นอกบ้าน มันจะทำความสะอาดสังคม นั่นก็เป็นประโยชน์กับสังคม แต่ความสกปรกในบ้านเรา ใครทำให้เราไม่ได้หรอก เราจะต้องทำของเราเอง ถ้าทำของเราเอง มันจะย้อนกลับ นี่ “ทวนกระแส”

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทวนกระแสเข้าไปสู่จิตเจตนา ไม่ใช่ทวนกระแสเข้าไปสู่ต้นน้ำ ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำนั้น มันเป็นบุคลาธิษฐาน ให้เห็นว่า ปัญญาระดับต้นน้ำ ระดับกลางน้ำ ระดับปลายน้ำ

ต้นน้ำมันก็คือจิตเจตนา คือตัวเริ่มต้น นี่ไงทวนกระแสเข้าสู่ใจ ต้นน้ำ ปลายน้ำมันก็คือแม่น้ำ มันไม่ใช่ความรู้สึกเรา

กระแสของความคิด เวลามันไหลพรั่งพรูออกไป มันเกิดจากอะไร ความคิดมันเกิดจากอะไร ถ้าเราควบคุมต้นน้ำได้ เราควบคุมใจเราได้ ความคิดมันมาจากไหน มันจะไม่สูญเปล่านั้น

พลังงานของใจมีคุณค่ามาก แล้วเราปล่อยให้มันสูญเปล่า คำว่าสูญเปล่า มันก็เหมือนการประพาศปฏิบัติ เริ่มต้นของผู้ที่ปฏิบัติใหม่ มันล้มลุกคลุกคลานนะ เหมือนกับนักกีฬาเลย ในเมื่อเขาจะมีความชำนาญ หรือว่าเขาเล่นกีฬาอย่างนั้นไม่ได้ ลงไปมันเก้อๆ

เงินๆ สู้อะไรเขาไม่ได้หรอก แต่ถ้าเราฝึกไปบ่อยครั้งๆ เข้า นักกีฬาชนิดนั้นเขาเล่นจนชำนาญใช้ไหม

นี่ก็เหมือนกัน ในการประพฤติปฏิบัติ เริ่มต้นมันก็จับผิดจับถูก มันจะว่าใครไม่ได้นะ ไอ้การว่าใครว่าผิดถูกมาจากเริ่มต้นนี้ ไม่ใช่ว่าใคร แต่ว่าปฏิบัติไปแล้วสิ เวลาปฏิบัติไป เราจะเข้าสู่กระแส เข้าสู่ความจริงอย่างไร

ถ้าเข้าสู่ความจริง การปฏิบัติจะให้มันถูกไปเลย มันไม่มีหรอก คนทำงาน มันผิดมาทั้งนั้นแหละ การปฏิบัติมันก็มีผิดมีพลาดบ้าง แต่ความผิดพลาดบ้างนี้ อย่าให้กิเลสมันยึด อย่าให้กิเลสมันมันใจสิ ว่าสิ่งนั้นเป็นคุณธรรม นี่ไงมันสูญเปล่าตรงนี้ สูญเปล่าโดยที่กิเลสมันเข้ามามีส่วนด้วย แล้วกิเลสมันมาบัญญัติการหมดเลย แต่เวลาเราปฏิบัติ เราต้องฝืนมัน “ฝืนความคิดคือฝืนกิเลส”

เพราะกิเลสมันเป็นอนุสัย กิเลสมันอยู่ที่จิต จิตกิเลสมันอยู่ที่ภพ ความคิดทุกอย่างกิเลสมีส่วนหมด “ความคิดของมนุษย์ทั้งหมด ! เจ็บไปด้วยกิเลส” แต่พอเราทำความสงบ พุทโธ พุทโธ พุทโธ นั่นแหละกิเลสสงบตัวลง เพราะถ้ากิเลสมีตัวตนอยู่ มันสงบไม่ได้

ถ้ามันสงบได้ คูสิเวลาเราอุปปนาสมาธิ สงบจนคิดไม่ได้เลย สงบจนใช้ประโยชน์ไม่ได้ สงบจนไม่มีสิ่งใดจะเคลื่อนไหวเลย แต่พอเวลามันคลายตัวออกมา เป็นอุปจารสมาธิ แล้วเราน้อมไปพิจารณาของเรา นี่มันจะเป็นผลประโยชน์ขึ้นมา เป็นผลประโยชน์ เพราะมันไปรู้ไปเห็น

สมบัติจากข้างนอก สมบัติทางวิชาการที่เราเข้าใจต่างๆ มันเป็นเรื่องหนึ่ง แต่สมบัติในบ้านเรา เราพิจารณาของเรา กระแสมันถึงกัน เวลาถ้าจิตมันสงบแล้ว ถ้ามันพิจารณาภายใน มันเห็นภายใน มันสะท้อนย้อนกลับนั้น

เปรียบเทียบเหมือนเราไม่เคยมียังเลย แล้วเราไปเจอทองเงินนั้น หนึ่งล้านบาท ห้าล้านบาท อย่างนี้เราจะตื่นตื่นไหม ตื่นตื่นแน่นอน ! เราได้ยืมกันมา “เงิน เงิน เงิน” แต่เราก็ไม่รู้จักว่าเงิน แต่พอไปเจอเข้า อู้อู.. เงินมันขนาดนี้ จิตถ้ามันสงบแล้ว เวลาเราเห็นภายใน มันสะท้อนอย่างนั้นเลย

เงินของจริงใช้ใหม่ เงินหนึ่งล้าน เงินห้าล้านนี้ เอามาใช้ประโยชน์ได้ถูกต้องตาม กฎหมาย จิตพอมันไปเห็นกายเข้า มันถูกต้องตามข้อเท็จจริง มันถูกต้องตามสังขาร มันถูกต้องเพราะจิตมันเห็นของมันจริง มันสะท้อนเลื่อนลั่น ใหม่ๆ มันเป็นอย่างนั้น

แต่พอเรามีเงินหนึ่งล้าน มีเงินห้าล้าน แล้วเราใช้ประโยชน์ของเราบ่อยครั้งเข้าๆ ความรู้สึกมันจืดลงใหม่ ความรู้สึกความนึกคิดที่ว่า เราบริหารเงิน มันไม่ตื่นเต้นเหมือน เราได้เงินครั้งแรกใช้ใหม่

นี่พอมันเห็นกาย มันพิจารณาบ่อยครั้งเข้า ครั้งแรกมันจะขนพองสยองเกล้า ผู้ที่ไม่เคยเห็น พอไปเห็นใหม่ๆ มันเป็นอย่างนั้นหมด แต่พอมันเห็นบ่อยครั้งเข้า มันมีความชำนาญมากขึ้น ความตื่นเต้นอย่างนั้น มันก็เริ่มเบาลง เหมือนเวลาปฏิบัติ เวลาจิต เป็นสมาธิ เวลามันเป็นปีติ โอ้โฮ.. มีความสุขมาก มีความสุขมาก เดียวนี้ไม่เห็นมันมีปีติ เลย .. มี ! แต่เพราะมันคุ้นชิน

มันมีของมัน เพราะถ้าเรามีเหตุมีผล เราสร้างเหตุผล เราจะรักษาใจของเราได้ แต่ถ้าไม่มีเหตุมีผล เราไม่รักษาใจของเราเห็นใหม่ มันสูญเปล่า..

“สูญเปล่าเพราะตั้งแต่เราไม่รักษา” ไม่รักษากิเลสมันก็ครอบงำไง ถ้ารักษา กิเลส เข้ามาไม่ได้ สติขันมันไว้ “กิเลสไม่ให้เข้ามา ! กิเลสไม่ให้เข้ามา !” รักษาใจเราไว้

นี่เริ่มต้นจากความจริง แล้วมันลำบากใหม่.. ลำบากลิ ! “ทวนกระแส” ปลาเป็น ไม่ใช่ปลาตาย ปลาตายไม่ต้องทำอะไรเลย น้ำพัดมันไป แต่เราก็คือปลาเป็น คูตี เวลาปลา มันจะวางไข่ มันต้องขึ้นไปตื้นน้ำ มันจะไปวางไข่ของมัน

นี่ก็เหมือนกัน เราจะเอาชนะตัวเราเอง เราจะเอาชนะกิเลสของเรา แล้วทำไมเรา ไม่มีสติละ เราต้องมีสติของเรา เราต้องคุมของเรา เห็นใหม่ ถ้าเรามีสติ เราคุมอย่างนี้ มัน ถึงเป็นธรรมใจ ถ้าไม่อย่างนั้นเป็น โลกหมด เป็น โลกคือ โลภียะ คือสัญชาตญาณ เป็น โลก แล้วได้อะไรขึ้นมา โลกมันก็ได้ผลตอบแทนเป็น โลกใช้ใหม่

“โลกคืออะไร โลกคือวิญญูะ ผลตอบแทนคือสูญเปล่า” แล้วจะเวียนตายเวียน เกิดไป ปากจะบ่นพร่ำเพ้อนิพพานขนาดไหน มันก็หมุนไป มันไม่มีทางเข้ามาเป็นความ

จริงได้ ! แต่ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา “โอบนโยโก เรียกร้องสัตว์ทั้งหลายมาอุทธรณ์” ใครจะเชื่อไม่เชื่อ มันเรื่องของเขา เพราะหัวใจดวงนี้มันรู้อเอง

เราโกหกคนอื่นได้หมดนะ แต่เราโกหกตัวเองไม่ได้หรอก ถ้ามันสงสัย “เอ๊ะ..ทำไมมันเป็นอย่างนี้ละ ทำไมมันเป็นอย่างนี้” ถ้ามันสงสัยอยู่นะ มันจะเป็นจริงไปไม่ได้หรอก ถ้าไม่สงสัย ไม่สงสัยเพราะเหตุใด

เวลากิเลสมันขึ้น เวลาเราพิจารณาไป เราปฏิบัติไป มันจะมีข้อต่อรองอย่างนี้ทั้งนั้นแหละ ถ้าข้อต่อรองเกิดขึ้น เราจะต้องมีสติปัญญา ข้อต่อรองนี้สำคัญมาก ข้อต่อรองนี้ดี ดีที่ไหน ดีเพราะมันเป็นเหตุเป็นผลที่เราต้องดูแลใจ

เวลาปฏิบัติไป ทุกคนจะบอกว่า “ว่างหมดเลย หากิเลสไม่เจอ อะไรก็ทำไม่ได้” นี่คือข้อต่อรอง ข้อทดสอบ แต่ถ้ามันไม่มี “นี่คืออะไร ใหนว่าไม่มี ถ้าไม่มีแล้วนี่คืออะไร ทำไมมันโผล่ขึ้นมา” พอมันโผล่ขึ้นมาแล้ว ถ้ามันไม่ใช่ มันสงสัย “นี่อะไร”

ถ้าปฏิบัติไปโดยสติ มหาสตินะ มันชัดเจนอย่างนี้เลย มันชัดเจนแม้แต่ความคิด แม้แต่สิ่งใดที่สะกดใจเรา มันจับได้หมด แต่ถ้าจิตใจเราไม่พัฒนาขึ้น คุณิ ในมุตโตทัย “ธรรมสถิตอยู่ในหัวใจของใคร” ถ้าสถิตในหัวใจของปุถุชน มันเซ่อๆ ซ่าๆ พอบอกนิพพานๆ มันก็เชื่อ “สูญเปล่า” บอกนิพพานแล้วมันเชื่อ มันก็นอนจมอยู่กับนิพพานอยู่นั่นไง มันไม่ได้อะไรเลย

แต่ถ้าธรรมสถิตในหัวใจของคนที่มีคุณธรรมขึ้นมา พอบอกนิพพาน มันถามว่า “นิพพานจริงหรือ ถ้านิพพาน ทำไมไม่มีความรู้สึกนึกคิดอย่างนี้ นิพพาน ทำไมมันมีอาการวูบวาบสั้นไหวขนาดนี้ ถ้าขนาดนี้ มันต้องไม่ใช่ !” นี่ไง ข้อทดสอบต่อรองนี้ มันทำให้เราตรวจสอบ ถ้ามีการตรวจสอบ มีการพิจารณาขึ้นมา คือมีงานไง

ในการปฏิบัติ ถ้าเราปฏิบัติไม่ได้ หรือทำจิตสงบไม่ได้ หรือเราออกวิปัสสนาไม่ได้ คือมันไม่มีงานทำ ถ้าไม่มีงานทำ คุณิ เราไปตากแดดตากฝน เดินไปเดินมา มันเป็นทุกข์นะ แต่ถ้าใจมันมีธรรม ใจมันมีงาน จะตากแดดตากฝน ไม่เกี่ยว เพราะความรับรู้จากภายนอกกับความรับรู้จากภายใน

ถ้าความรับรู้จากภายใน พอจิตมันหมุน ปัญญามันเกิดขึ้นมา แล้วปัญญาเห็นใหม่ คู่ระหว่างความคิดกับจิต จิตเป็นพลังงานความคิด เห็นใหม่ มันกระทบกันอยู่ข้างใน แล้ว สิ่งที่ว่า “วัตถุธาตุ วัตถุธาตุ” มันจากข้างนอก

แต่นี้อารมณ์ความรู้สึก มันเป็นวัตถุอันหนึ่ง จิตมันจับต้องได้ แล้วมันใคร่ครวญ มันแยกแยะของมัน เห็นใหม่ ฝนตกแดดออก เดินจงกรมกลางแดดเปรี้ยวๆ มันไม่ออกมา รับรู้หรอก มันหมุนของมัน มันจะฆ่ากิเลสของมัน มันเป็นพลังงานของมัน เป็นการกระทำของมัน มันสูญเปล่าตรงไหน ทั้งที่ตากแดดเปรี้ยวๆ นะ เดินจงกรมทั้งวันทั้งคืน มันทำได้ทั้งนั้นแหละ

แต่ถ้าไม่มีงานทำ มันอ่อนแอ มันไม่สู้ มันไม่มีการกระทำ แต่ถ้ามันเข้มแข็งขึ้นมา มันทำงานของมันขึ้นมา แล้วมันจะเป็นประโยชน์ขึ้นมา

ในการกระทำนั้น มันเป็นปัจจัยตัดัง มันเป็นสันตสิทฎฐิโก มันรู้เองโดยชอบ มันจะรู้จากภายใน ถ้ามันไหว้วานกันได้ ถ้ามันซื้อขายแลกเปลี่ยนได้ เศรษฐี มหาเศรษฐี ก็เป็นพระอรหันต์หมดแล้ว เขาจะซื้อหมดเลย

แต่นี้ในเมื่อเงินมันซื้อไม่ได้ สิ่งต่างๆ มันแสวงหาจากที่อื่นไม่ได้ มันจะแสวงหาได้ทางเดียว คือในทางจงกรม ในการนั่งสมาธิ ภาวนานี้เท่านั้น ! เพราะ “จิตแก่จิต” มันต้องเอาจิตนั้นแหละเข้าไปแก้มัน

สิ่งที่ว่า “ทำไมมันมาเกิด ทำไมมันหลงมา ทำไมมันมาทุกข์ยากอยู่ที่นี่” แล้วเวลาจะเข้าไปชำระล้าง จะเข้าไปต่อสู้ “ทำไมอ่อนแอ ทำไมไม่สู้” แล้วเวลามาเกิด เวลาล้มลุกคลุกคลานมา เวลาทุกข์ยากขึ้นมาเมื่อคอตก ให้กิเลสมันกระที่บเอา กระที่บเอาเวลาจะต่อสู้กับมัน ทำไมไม่มีกำลัง เห็นใหม่ ถ้ามันปุบปับใจขึ้นมา มันมีกำลังขึ้นมา มันก็จะย้อนกลับมา

ความสุขความทุกข์ในการเกิดนะ ทุกคนเกิดมาจากพ่อจากแม่ จะบวชเป็นพระ พระก็มีพ่อแม่ มีชาติตระกูลทั้งนั้น การหวังชาติตระกูล ทุกคนก็หวัง ใครบ้างมันจะไม่หวัง แต่หวังชาติตระกูล กับจะเอาตัวเองให้รอด เพื่อที่ชาติตระกูลได้บุญกุศล นี่ไง มันคิดได้ทั้งนั้นแหละ

ถ้าหัวใจเป็นธรรมนะ มันจะคิดมาเป็นธรรม ถ้าหัวใจมันเป็นกิเลส มันห่างไปหมด ห่างหน้าพะวงหลัง แล้วก็สูญเปล่าไปทั้งหมด สูญเปล่าจากข้างนอก สูญเปล่าจากข้างใน สูญเปล่าแล้วไม่มีอะไรติดไม้ติดมือมาเลย เกิดตายอีกชาติหนึ่ง

เราเกิดมาแล้ว สิ่งต่างๆ ควรกระทำ เราทำเพื่อประโยชน์กับเรา ถ้ามีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา เห็นไหม มันเป็นไปของมัน มันเป็นไป ไม่ใช่ลอยมาจากฟิานะ “พุทธศาสนา ไม่มีอะไรเป็นของฟรี” เวรกรรมมีหมด “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ทำดีทำชั่วจากภายนอก ทำดีทำชั่วจากภายใน

ดูสิความคิดนี้ เห็นไหม นึกบ่อยๆ คิดบ่อยๆ ย้ำคิดย้ำทำบ่อยๆ จนเคยชิน นี่ไง พันธกรรมของจิตมันได้สะสมแล้ว มันได้กระทำแล้ว แล้วถ้าเราคิดแต่เรื่องดีๆ พอคิดเรื่องดีๆ แล้วมีสติปัญญา มันเชิดชูของมัน เชิดชูสิ เพราะคิดแต่เรื่องดีๆ มันจะมีความรื่นเริง มีความอาหาญ มันไม่เฉา ไม่เหงาไม่หงอย เห็นไหม แล้วเรามีสติปัญญา ใคร่ครวญบ่อยครั้งเข้า

คำว่า “ปัจจุบันของสมาธิ” คำบริกรรมกับจิต มันจะเป็นอันเดียวกัน ไม่ใช่ที่เราปล่อยให้มันคือด้านของมันไป แล้วเราก็มองเราบริกรรมอยู่ นี่ไง มันเข้ามาเทียบช่องว่างระหว่างความคิดกับจิต แล้วเวลาเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิก็เหมือนกัน ในเมื่อความคิดมันคิดสิ่งต่างๆ มีแต่ความทุกข์ไซ้ใหม่ เราใช้สติปัญญาไล่ตามมันไป ไล่ตามความคิดไป

ไล่ตามความคิดนะ ถ้าดูเฉยๆ เหมือนเรานั่งฟังเปลือกส้ม เอาส้มมาวางไว้ แล้วเราจะดูให้เปลือกส้มมันหลุดออกไปจากส้ม ภูจะกินส้ม อีกชาติหนึ่งก็ไม่ได้กิน

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าไม่ใช่ปัญญาอบรมสมาธิ ไม่มีการปกอกส้ม ไม่มีการแยกแยะ ไม่มีการใช้ปัญญา ปัญญาอบรมสมาธิ เราใช้ปัญญาไล่ความคิดไป “ความคิดมันคือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เป็นเปลือก” เห็นไหม

ความคิดกับจิต ความคิดมันเป็นเปลือก เราปกอกมันด้วยสติปัญญา เราปกอกมัน “คิดเรื่องอะไร คิดเรื่องนี้มีเหตุมีผลอะไร” บางทีความคิดขึ้นมา มันเจ็บเสาบปวดร้อน มันขมขื่น เปลือกส้มมันขมนะ ลองเอาเปลือกส้มมาเคี้ยวสิ ขมน่าดูเลย

ถ้ามันคิดเรื่องไม่ดี เรื่องความเจ็บช้ำน้ำใจ อู้ฮู.. ขมνάดูเลย แต่ถ้ากินน้ำตาลมันหวานนะ ถ้ามันคิดเรื่องดี โอ้โฮ.. จะเป็นพระอรหันต์แล้ว ภาวนาเก่งมาก ภาวนาเป็นคนดี สังคมเขายกย่อง ศรัทธา อู้ฮู.. เขาชื่นชม ถ้าคิดเรื่องหวานๆ นะ โอ้โฮ.. อร่อย “นี่มันเป็นเปลือกส้มไง !”

มีสติปัญญา นี่คือปัญญาอบรมสมาธิ เขาชมเพราะ เขาชมผิด้ว เขาชมคนผิด้ว เขาชมพระพุทธเจ้า เขาไม่ได้ชมมิ่งหรือก มิ่งหลงตัวเองใจ ! ถ้าสติปัญญามันตามไป เห็นใหม่ มันจะปกเปลือก ถ้าปกเปลือกคือปกความคิด ถ้าปกความคิดมันจะเข้าสู่จิต นี่คือปัญญาอบรมสมาธิ

ถ้าปัญญาอบรมสมาธิ พอมันเป็นสมาธิขึ้นมา คืออะไร คือปัจจุบัน แต่ถ้าเป็นอดีตอนาคต ผลั้วะ.. ความคิดเกิดแล้ว ความคิดเกิดเพราะอะไร ความคิดมันเกิดจากจิต จิตเป็นปัจจุบันใช่ใหม่ จิตคือพลังงาน แต่ความคิดที่มันคิดออกไปนะ เป็นอดีตอนาคต ถ้าอดีตอนาคตมันเกิดขึ้น มันก็เป็นสามัญสำนึกเรานี้ไง

นี่ไง “สูญเปล่า” ไปอีกแล้ว แต่ถ้ามีสติปัญญาไล่เข้ามา เห็นใหม่ มันไล่เข้ามา ไล่เข้ามา ปกความคิด ปกเปลือกมัน นี่เป็นปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าไม่ได้ปกมัน ก็พุทโธ พุทโธ พุทโธ.. พุทโธก็เป็นการปกอย่างหนึ่ง ปกโดยการบริกรรม

เวลาเราจะปกเปลือก เห็นใหม่ เราปกเลย เพราะว่าปกเป็น เราไม่ต้องใช้ความคิด เราปกเอง นี่เราพุทโธ พุทโธ พุทโธนี่มันปกด้วยคำบริกรรม พุทโธ พุทโธ พุทโธ จนมันเป็นหนึ่ง นั่นมันก็ปกความคิด เพราะถ้าจิตมันสงบเป็นอย่างนี้ ปัจจุบัน !

ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ เป็นปัจจุบัน แล้วปัจจุบันนี้ น้อมออกไป วิปัสสนา ถ้ามันคิดไม่ได้ มันวิปัสสนาไม่ได้ เราต้องรำพึงขึ้นมา นึกขึ้นมา

“ก็ไหนบอกว่ามันเป็นสัญญา แล้วนึกขึ้นมาได้อย่างไร”

ถ้ากิเลสตัดหาความทะยานอยากด้วยความสูญเปล่า พอมันนึกถึงสัญญา มันว่ามันเป็นมรรคเป็นผล แล้วมันไหลไปตามสัญญา แต่พอจิตมันสงบ เราปกเปลือกส้มแล้ว เรารู้ว่าเปลือกส้มมันขม แล้วถ้าเปลือกส้มนี้ เขาเอาไปตากแห้ง เขาเอาไปดองเค็ม เปลือก

มันจะหวาน หวานเพราะเขาได้กระทำมา เรารู้ แต่ที่นี้พอเรารู้ขึ้นมา จิตมันสงบแล้ว แล้วเราจะดำเนินการต่อไป มันเกี่ยวเนื่องอะไร

นี่มันระหว่างความคิดกับจิต มันมาเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับเปลือกสัมพันธ์ ถ้าสัมพันธ์เปลือกสัมพันธ์ มันก็เอาสิ่งนั้นมาใคร่ครวญ เพราะอะไร เพราะมันจะย่อยสลายทั้งสัมพันธ์และเปลือกสัมพันธ์

สัมพันธ์คือสัญญาอารมณ์ คือขั้น ๕ ความคิด พลังงานคือตัวจิต ถ้าเวลามันพิจารณาไปแล้ว พิจารณากาย เวทนา จิต ธรรม ด้วยปัญญาแยกแยะ พอแยกแยะขึ้นมา พอมันปล่อยหนหนึ่ง ดึงคปทาน มันปล่อยอะไร มันปล่อยด้วยสติปัญญา นี่ไง พอมันขึ้นมา จิตมันก็ว่างไปด้วย นี่ไงมันจะปล่อยหมด

แล้วถ้ามันไม่มีการก้าวเดิน ไม่มีการกระทำ นี่ไง นี่เริ่มต้นจากที่ว่า “สัญญาเป็นโทษ สัญญาเป็นโทษ” สัญญาเป็นโทษจริงๆ นะ คนปฏิบัติไปนี่ สัญญาเป็นโทษมาก เพราะเวลาครูบาอาจารย์ท่านเทศนาว่าการ หลวงตาท่านพูดบ่อย หลวงปู่มันท่านไม่เคยเฉลยผลการปฏิบัติเลย ท่านพูดแต่เหตุผลตลอด สมัยหลวงปู่มันท่านไม่เคยเฉลยเลย เพราะถ้าเฉลยขึ้นมาแล้ว คนมันจะจำสัญญานั้น แล้วไปสร้างภาพ

นี่คือว่ามันเป็นโทษ เป็นโทษเพราะอะไร เพราะนิพพานนี่ไง เคียวนี่นิพพานมันรู้ไปหมดเลย อู้ฮู.. ว่าง อู้ฮู.. นิพพาน “พูดแต่ปาก”

คนปฏิบัติจริงรู้หมด ถ้ามันเป็นความจริงแล้วเขาสบตา มองตานี้ “เป็นจริงหรือเปล่า” ถ้าเป็นจริงขึ้นมา มันมีเหตุผลตรงนี้ นี่ไง ถ้ามันเป็นโทษ ก็เป็นโทษตรงนี้ ตรงสัญญาที่เป็นความจำ พอจำเข้ามาแล้ว เราหลงในสัญญาของเรา ย้ำคิดย้ำทำ จนคิดว่ามันเป็นความจริง

นี่ไง อู้ฮู.. เราสิ้นกิเลส อู้ฮู.. คนยกย่องสรรเสริญ มันคิดว่ามันดี จนมันหลงตัวมันเองไง ทั้งๆ ที่เขาชมคนผิคนะมึง มึงบ้าแล้ว ถ้าย้ำคิดย้ำทำ เห็นไหม สัญญานี้ แม้แต่หยาบๆมันยังเป็นอย่างนั้นเลย แต่ถ้าเรามีสติปัญญา คือของมันมีอยู่แล้ว

ในรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ถ้าไม่มีสัญญา เราเป็นคนที่บ้ำ ไม่รู้ผิดชอบชั่วดี เราไม่รู้ผิดชอบชั่วดี เพราะสัญญาที่เขาสั่งสอนกันมานี้ เราจำมา สัญญามันจำมา สังขาร

มันปรุงมันแต่งใช้ใหม่ “สัญญาที่แหละละเอียดนัก” สัญญาที่มันอยู่กับจิต แม้แต่ตัวมันเอง มันยังจำตัวมันเองเลย แล้วเวลามันจำสิ่งต่างๆ ที่เราคุยกัน ภาษาต่างๆ นี้ เราจำมาทั้งนั้น ฝึกจนคล่อง “ยกมือ” เห็นใหม่ จิตสั่ง ยกมือเลย

นี่ก็เหมือนกัน มันฝึกจนมันคล่อง โดยสัญชาตญาณไปเลย แล้วเวลามันสร้างภาพขึ้นมา มันสร้างมาละเอียดยิ่งกว่านั้นอีก ทีนี้เวลาจิตมันสงบเข้าไป หรือเวลาครูบาอาจารย์เทศน์ว่าการขึ้นมา ถ้ามันจำได้ มันไปสร้างภาพ ละเอียดกว่านี้อีก สร้างภาพมาจนเชื่อเราก็อะไร “เอ้อ.. มันเป็นแล้วมันว่างนะ มันนิพพานจริงๆ แหะ” แต่ไม่รู้นิพพานอะไร เพราะไม่มีเหตุมีผล

นี่เพียงแต่ว่า ถ้าจิตมันสงบ แล้วมันวินิจฉัยไม่ได้ หรือมันไม่มีงานทำ ถึงรำพึง ก็ต้องรำพึงขึ้นมา รำพึงก็คือคิดนี่แหละ เวลาคิด เราคิดด้วยสมอง เราคิดด้วยโลกีย์ปัญญา ไม่มีอะไร เราก็อคิดขึ้นมา บริหารสมอง เดี่ยวสมองมันจะฝ่อ คิดไว้ ต้องใช้บริหารสมอง

นี่พูดถึงทางโลกนะ แต่เวลาทางจิตละ รำพึงจากสมาธิ สมาธิมันคิดได้อ่อนๆ คิดได้ด้วยกรำพึง รำพึงถึงกาย เวทนา จิต ธรรม มันเห็น แต่เวทนาไม่ต้องรำพึงเลย มันเกิดตลอดเวลา พอรำพึงขึ้นมา เห็นใหม่ มันก็คือสัญญาที่แหละ แต่สัญญาแบบคนใช้เป็นคนใช้ แต่ถ้าสัญญาของคนใช้ไม่เป็น สัญญามันจูงจูงใจ มันให้คำมาเลย “ดีชั่ว นี่คือสัญญา” มันสร้างภาพมาอย่างนั้น

แต่ถ้ามันเป็นการรำพึงขึ้นมา มันดึงมา ดึงขั้น ๕ ขึ้นมา เพื่อแยกแยะ ถึงความคิดมาเพื่อจะวินิจฉัย รำพึงขึ้นมา พอพิจารณาไปแล้วมันปล่อย ปล่อยเพราะมันใช้ปัญญา มันจะรวมลงสู่ใจ ถ้าลงสู่ใจนะ พิจารณาบ่อยครั้งเข้าๆ เป็นสมาธิ มันก็รวมลงสู่ใจ โดยขั้นของสมาธิ คือสมถะ คือสิ่งที่จุดเริ่มต้น สิ่งที่เป็นการกระทำที่จะไม่สูญเปล่า

แต่ถ้าไม่รวมลงสู่ใจ เวลาปฏิบัติแล้ว เวลาพิจารณาโดยสูญเปล่า โอ้โฮ.. คนที่พิจารณานะ เวลาพูดถึงธรรมะนี้ พูดด้วยจินตนาการได้จนทุกคนเขาเชื่อเลย อู้อู้อ.. มันละเอียดลึกซึ้ง แต่ไม่มีฐาน ไม่มีข้อเท็จจริง ไม่มีสิ่งใดพูดให้มันใจได้เลย เพราะเขาเองเขาก็พูดจากจินตนาการของเขา ว่าเพลิดแพรวไปหมดเลย ไอ้คนฟังก็ฟังมากเลย แต่พอให้พูดรอบสอง “เอ๊ะ.. ไม่เหมือนกันแล้ว” ให้พูดรอบสาม ไม่เหมือนกันแล้ว เพราะไม่มีหลัก ไม่มีความจริงของใจ

แต่ถ้ามีความจริงของใจ ให้พูดแสนรอบ ! ล้อรอบ ! ก็อันเดียว เพราะมันมาจากความจริง แต่ถ้ามันไม่มีความจริง มันมาจากไหน เห็นไหม ความสูญเปล่าของโลก ยิ่งสูญเปล่าขนาดไหน เรายังเห็นว่ามันมีคุณค่า แต่ถ้ามีการกระทำของเรา เห็นไหม เรากระทำตามความเป็นจริง

นี่พวกนั้นเขาบอกว่า “โอ๊ย.. นั่งสมาธิ เดินจงกรม โอ๊ย.. โง่มาก ไม่ได้ใช้ปัญญาเลย โอ้โฮ.. เดียวนี้เขาเลิกทำกันแล้ว เขาใช้ปัญญาหมดแล้ว” ปัญญาของอะไร ปัญญาอย่างนั้น เป็นปัญญาสูญเปล่า จำไว้! “ปัญญาสูญเปล่า”

ปัญญาสูญเปล่านี้ ทุกคนคิดได้นะ ทุกคนทำได้ เดียวนี้ทางวิชาการออกมามากเลย ในคอมพิวเตอร์มีมหาศาลเลย จนไม่รู้ว่าเราจะฟังว่าใครผิดใครถูก แต่ถ้าเรามีจิตนิสัย เรามีอำนาจวาสนา มันมีเหตุมีผล เราใคร่ครวญดี “มันจริงหรือ”

“กาลามสูตร” ไม่ให้เชื่ออะไรเลย ไม่ให้เชื่อทั้งสี่ เชื่อในการกระทำ แล้วเราทำได้จริงหรือเปล่า ถ้ามันทำได้จริงขึ้นมา เห็นไหม เริ่มต้นจากความจริง ถ้าเริ่มต้นจากความจริง มีความขยัน มีความหมั่นเพียร ความเพียรชอบใจ เราทำด้วยความชอบธรรม มันจะผิดก็ผิด ผิดแน่นอนจริง ๆ

เราจะบอกเลย คนปฏิบัตินี้ผิดหมด ! เริ่มต้นปฏิบัติ จะไม่มีถูกหรือ ผิดหมดแหละ ! ผิดก็ผิดสิ คนไม่ผิด แล้วมันจะถูกได้อย่างไร แต่ถ้ามันปฏิบัติไปแล้ว เพราะมันผิดไซ้ใหม่ เหมือนคนไม่เคยทำงาน แล้วพอไปทำงาน มันจะทำให้ถูกไปเลย มันไปเอาที่ไหนมาถูก

จิตของเรา เราจะฆ่ากิเลส แล้วกิเลสกับเรามันเกิดมาด้วยกัน มันเป็นเพื่อนซี้กันมากับใจเรานี้ เกิดมาด้วยกัน เป็นบัดดี้กัน แล้วถึงเวลาจะผลัดเขาออกไปเลย มันจะเป็นไปได้อย่างไรล่ะ

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสุคยอด ! สุคยอดโดยใช้ประสบการณ์ ใช้การกระทำ เกิดมาด้วยกัน กิเลสกับจิตมาด้วยกัน แล้วฆ่ามัน ! ฆ่ามัน ! ฆ่ามันด้วยการปฏิบัติ เห็นไหม ฆ่ามันด้วยความจริง

แต่นี้เกิดมาด้วยกันแล้วเราจะตายไปด้วยกัน เพราะเราไม่มีความจริงของเราขึ้นมา แล้วจะเอาแต่สุขเอาเผากิน ไม่มีความจริงจังกกับเราเลย จริงจังของคนอื่น มันเรื่องของเขานะ คนไหนจริงจัง ทำงานด้วยสติปัญญาของเขา เขาจะประสบความสำเร็จในชีวิต “ใครทำคนนั้นได้”

แล้วเวลาเขาปฏิบัติขึ้นมา ใครปฏิบัติแนวทางไหน ถ้าเขาทำของเขาได้ สาธุ.. สาธุ .. แต่ของเรา มันต้องเอาของเรา ทุกข์เราก็อทุกข์ เจ็บช้ำน้ำใจเราก็อเจ็บ แล้วเราจะรื้อถอนมัน แล้วอุบายอะไร ที่มันจะทำได้

เหมือนเรากระหายมาเหลือเกิน อะไรที่กินแล้วดำรงชีวิตได้ ขอกินแล้ว เพราะต้องดำรงชีวิตอยู่ ถ้าไม่กิน ขาดใจตายนะ มันหิวโหยจนขนาดนั้นเลย แต่หิวโหยมาขนาดไหน เราก็อให้มันกินไม่ได้

คนเราเกิดมาต้องมีอาหาร แต่หัวใจ มันหิวขนาดไหนนะ คูสิ เวลาจิตมันไปเกิดในนรกอเวจี เวลาโดนไฟบรรลัยกัลป์มันเผาจนแหลก เผาจนมอดไหม้ซะ แล้วมันก็เกิดขึ้นมาอีก เพราะมันยังไม่หมดกรรม จิตมันเป็นอย่างนั้น

นี่ก็เหมือนกัน เวลาต้องการอาหาร ถ้าไม่กินอาหารจนขาดใจตาย เพราะมันมีร่างกาย แต่ถ้าหัวใจล่ะ นี่ไงมันถึงได้ทุกข์ซ้ำๆ ซากๆ ใจ ทุกข์ขนาดไหนก็ไม่เป็นไร เวลาร่างกายเรามีบาดแผล เราต้องเย็บต้องรักษา แต่เวลาเป็นแผลใจเต็มไปหมด แล้วเราจะไปเย็บมันที่ไหน มันเจ็บช้ำน้ำใจอยู่อย่างนั้นแหละ เลือดชกอยู่ข้างใน ไม่รู้ไม่เห็น จะทำมันอย่างไร

นี่ถ้าเรามีจริงจังขึ้นมา เราเห็นผลของมัน เราเห็นโทษของมัน แล้วเราทำจริงขึ้นมา เวลาจิตสงบแล้ว ถ้ามันไม่มีงาน เราก็ออกรำพึง ให้มันได้งานขึ้นมา ถ้ามันยังไม่สงบซะใหม่ แล้วเราใช้ปัญญาขึ้นมา มันก็เพื่อความสงบนี้แหละ

สิ่งที่เขาบอกว่า “กรรมฐานไม่ต้องทำ สมาธิไม่ต้องทำ” สิ่งที่เขาทำๆ กัน ผลของมันก็คือสมาธิทั้งนั้นแหละ แล้วเป็นมิจฉาด้วย คือ “มิจฉาสมาธิ” ใจ คือไม่รู้จักสมาธิ แล้วเข้าใจว่า การใช้ปัญญานั้น มันจะไปถึงนิพพาน มันจะเอานิพพานมาจากไหน “มันสูญ

เปล่า ! มันสูญเปล่านั้นมาจากหัวใจที่หลอกลวง ! มันสูญเปล่าขึ้นมาจากหัวใจที่มีกิเลส ตัณหาความทะยานอยากนั้น !” แล้วตริกในธรรมของพระพุทธเจ้า

แต่ถ้ามีสติปัญญา มันจะเป็นปัญญาอบรมสมาธิ คือกรรมฐาน คือสมาธิ ! ใครทำอย่างไร เขาพูดของเขาไป แต่ผลลัพธ์มันเป็นอย่างนั้น ! ผลลัพธ์มันเป็นความจริง เพียงแต่มันเป็นมิจฉา มิจฉาเพราะอะไร เพราะตัวเองไม่มีสติปัญญา ที่สามารถจะกลั่นกรองสิ่งที่ถูกที่ผิดได้ เพราะตัวเองไม่มีสติปัญญาพอ แต่ถ้าคนมีสติปัญญาพอ เห็นไหม มันกลั่นกรองของมัน มันจะรู้เลยว่า “มิจฉาไม่ใช่สัมมา” แล้วถ้ามันเป็นสัมมา สัมมาอะไร

นี่เวลามันสงบขนาดไหน ก็เป็นสมาธิ มันสงบ มันมีความสุขขนาดไหน มันก็เป็นสมาธิ เพราะอะไร เพราะมันยังไม่มีอาการกระทำ มรรคมันไม่ครบองค์ของมัน ถ้ามรรคครบองค์นะ “งานชอบ เพียรชอบ ระลึกชอบ สติชอบ ปัญญาชอบ” แล้วงานชอบ งานอะไรชอบ “งานของสมถกรรมฐาน” งานของการรื้อภพหรือชาติ งานของสำนักของมนุษย์

ถิ่นกำเนิดของคน สัญชาติอะไร ใครเป็นคนรับรอง จะถือก็สัญชาติ จะถือว่ามีง เป็นใคร จิตเป็นใคร จิตนี้เป็นใคร “นี่สูญเปล่าหมด” สูญเปล่าเพราะไม่รู้จักตัวเอง สูญเปล่าเพราะทำตัวเองไม่เป็น แต่ถ้าเป็นจริงขึ้นมาเห็นไหม เราจะไม่สูญเปล่านั้น แล้วตั้งใจ

พรุ่งนี้วันเข้าพรรษา ตั้งสัจจะ แล้วพิสูจน์กัน ใครดีใครชั่ว ใครสุขใครทุกข์ สาธุ.. เรื่องของเขา แต่เรื่องของเรา เราต้องเอาให้ได้ ต้องตั้งสัจจะ แล้วเอาของเราให้ได้ เราลงทุนลงแรงขนาดนี้

นี่พูดถึงเวลาปฏิบัติ มันเป็นเรื่องปัจเจกตั้ง มันเป็นเรื่องหัวใจจากภายใน แต่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ในเมื่อมนุษย์เป็นสัตว์สังคม เห็นไหม เราอยู่กับสังคม สังคมเขาทำสิ่งใด “ใจเขา ใจเรา” ในเมื่อสิ่งใดๆ ที่เราไม่ชอบ เราไม่พอใจ เขาก็ไม่ชอบเหมือนกัน

ฉะนั้น มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ก็เหมือน “ลื่นกับพิน” อยู่ด้วยกัน ต้องให้อภัยกัน อยู่ด้วยกัน ต้องเจือจานกัน ด้วยปัจจัยเครื่องอาศัย ด้วยน้ำใจ ด้วยการให้ออกาสกัน ไม่ใช่ว่า “เรื่องของเขา เรื่องของเรา” แล้วจะตัดขาดเลยนะ ไม่ยุ่งกับใครเลย ถ้าไม่ยุ่งกับใครมันก็ต้องไปอยู่ในป่า อยู่องค์เดียว อยู่คนเดียว ถึงทำอย่างนั้นได้

แล้วถ้าถึงเวลาต้องทำอย่างนั้นนะ พวกเราจะปลีกวิเวก ถึงที่สุดแล้ว เราจะออกไป เพื่อจะทำจริงทำจังของเราขึ้นมา แต่ในขณะที่เราอยู่ด้วยกัน ไข่.. มันจะแบ่งปันของเราไป เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม “สังฆะ” คือสงฆ์ เห็นไหม ๔ องค์ ๕ องค์รวมกันขึ้นมาเป็น สงฆ์ ไม่เป็นสงฆ์ เป็นสังฆะ

เป็นสังฆะนี้ มันมีข้อวัตรปฏิบัติ มันมีความอยู่ร่วมกัน มันมีการกระทำต่อกัน ในเมื่ออยู่ด้วยกัน น้ำใสใจจริง เรามีน้ำใจต่อกัน แล้วเกื้อกูลต่อกัน เห็นไหม การปฏิบัติจะดีขึ้นนะ เพราะมันไม่มีการกระทบ แต่ถ้าการปฏิบัติมีการกระทบ เพราะในความรู้สึก มันก็กระทบอยู่แล้ว หัวใจเรามันกระทบอยู่แล้ว กระทบกับกิเลสของเรานี้แหละ ไม่ถูกใจซักอย่าง ไม่มีอะไรถูกใจเลย ถ้าไม่มีอะไรถูกใจเลย เราก็ต้องตั้งสติสู้กับมัน สู้กับความรู้สึกของเรานี้แหละ

สู้กับความรู้สึกของเรา เห็นไหม สู้กับความจริง ฝืนมัน เพื่อประโยชน์กับเรา พอฝืนมันแล้ว มันได้เหตุได้ผลขึ้นมา “ธรรมสากัจฉา เอตัมมังคลมุตตมมัง” เราคุยกัน เราปรึกษากัน คุยกันเป็นคติ ว่าคนนี่ทำอย่างนี้ แล้วจะได้ อย่างนั้น

แต่มันเป็นเรื่องของเขานะ ถ้าของเรา เราทำอย่างไร เราพยายามเอาใจของเราแล้ว ทำของเราให้ได้ ถ้าทำของเราได้ มันเป็นผลของเรา เดียวเราจะปรึกษา “ธรรมสากัจฉา” เราจะพูดให้ฟังบ้าง ถ้าพูดให้ฟัง “เป็นอย่างนี้ถูกต้องไหม” แก้วใจของเราขึ้นไป เห็นไหม นี่คือหมุ่คณะที่ดี

เราวขมา เราว่าเราก็มีบุญอยู่ เราเจอหมุ่คณะที่ดีๆ เยอะ หมุ่คณะที่ดีๆ ชวนกัน ภาวนา ออกป่าออกเขา ชวนกันไม่นอน วันพระวันเจ้านี่ไม่นอน เรื่องเนสัชชิก เป็นเรื่องธรรมดา เหมือนกินข้าวเลย กินข้าวต้องกินทุกวัน เรานี้อดนอนเป็นเรื่องธรรมดา การภาวนา หมุ่คณะชวนกันทำอย่างนั้น มี.. ถ้าหมุ่คณะชวนกันไปนอกถิ่นนอทาง เราจะเสียหายได้

ฉะนั้น เพื่อนนี้หายาก ยิ่งในการประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม อย่างเช่นพระธุดงค์มาด้วยกัน ถ้าธุดงค์มาด้วยกัน เดินทางเหมือนกัน คนหนึ่งมันเหนื่อยล้าแล้ว ขอพัก อีกคนหนึ่งยังไปได้อีก ก็อยากไปก่อนเพื่อน นี่ไง หาที่ความสมดุลกันนี้ยาก

หัวใจเรา ขณะที่จะทำให้คิดเหมือนกัน มันก็ยาก ฉะนั้นหมุ่คณะต้องเห็นใจกัน เราเกิดมาในสังคม เราเห็นใจกัน “เห็นใจกัน มันเป็นเรื่องมารยาทสังคม แต่ปฏิบัติ มันเป็นเรื่องส่วนตัว มันเป็นเรื่องของเรา!”

ฟังธรรมต้องฟังให้เป็น ถ้าฟังธรรมไม่เป็น มันก็บอกว่า “เรื่องของเราคคนเดียวนะ” ถ้าเรื่องของเราคคนเดียว เขาเรียกว่า “คนเห็นแก่ตัว” แต่ถ้าเรื่องของสังคม มันเป็นเรื่องมารยาทในสังคม แต่เรื่องการปฏิบัติ ต้องเราคคนเดียว!

ฟังธรรม ถ้าเป็นธรรม ที่ว่า “ธรรมเหนือโลก เหนือโลก” มันต้องเป็นเรื่องเอกเทศ เรื่องของเรา แต่ขณะที่เราอยู่ในโลก อยู่ในสังคม เห็นไหม มันถึงมีกรรมวินัย เพื่อความสมานฉันท์ เพื่อความเป็นไปของสังคม

นี่ถ้าฟังธรรมเป็น มันจะเข้าใจ ถ้าฟังธรรมไม่เป็น เห็นไหม “โลกกับธรรม.. อะไรเป็นโลก อะไรเป็นธรรม” เป็นโลกคือเห็นแก่ตัว โลกมันแก่งแย่ง จึงดีจึงเด่น ถ้าเป็นธรรม มันเสียสละ เกื้อกูลต่อกัน โลกกับธรรมนี้มันอยู่ด้วยกัน เหมือนเหรียญสองด้าน

“ทุกอย่างมีดีและชั่ว” แม้แต่การประพฤติปฏิบัติ พุคแล้วมันสะท้อน สะท้อนจริงๆ “มรรคหยาบ มรรคละเอียด”นี้ เวลาปัญญามันขึ้นแต่ละชั้น ปัญญาขั้นนี้ละ โอ้โฮ.. มันสุขยอดมากเลย พอมันพาขึ้นไปอีกชั้นหนึ่ง โอ้ที่ว่าสุขยอดนะ “มรรคหยาบ นำมรรคละเอียดใจ” ถ้าเราว่าสุขยอดแล้วเรายึดกับสุขยอดนี้ เราเจริญไม่ได้ เพราะเรายึดกับปัญญาที่เราว่าดี เราจะพัฒนาขึ้นไปไม่ได้เลย

“มรรคหยาบ นำมรรคละเอียด” เพราะว่าเรายึดนะ มรรคละเอียดจะไม่เกิดกับเราเลย แต่พอมันเป็นมรรคละเอียดขึ้นไป เป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป นี่ไง ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ มรรคหยาบมรรคละเอียด กิเลสอย่างหยาบ กิเลสอย่างกลาง กิเลสอย่างละเอียด ละเอียดสุด กิเลสนี้มันลึกลับซับซ้อน มันยังจะปลิ้นปล้อนกับเราอีกเยอะมาก

คนที่ประพฤติปฏิบัติ พิจารณาภายใน นอก ภายใน ภายในกาย แต่ละขั้นนี้ มันปลิ้นปล้อน หลอกหลอนอีกเยอะนัก แต่ในเมื่อมันเป็นอย่างนี้ ข้อเท็จจริงเป็นอย่างนี้ การชำระกิเลสเป็นอย่างนี้ เราก็ต้องสู้มัน!

นี่การสู้นั้น เห็นไหม ครูบาอาจารย์ที่ท่านผ่านมา ท่านสมบุกสมบันมา เห็นใจมากนะ หลวงปู่มั่นนี่บอกว่า “หมู่คณะปฏิบัติมา การแก้จิตแก้ยากนะ ผู้เผ่าจะแก้วะ” คือท่านอยากจะแก้ แล้วคนจะแก้ของท่าน คนที่มีความรู้ครอบคลุมขนาดท่าน มันหาได้ยากเพราะอะไร

อย่างพวกเราเป็นลูกศิษย์ลูกหา เราก็ซบมือเปิบ ฟังจากท่าน เอาประสบการณ์จากท่าน เราพยายามเทียบเคียงจากท่าน เรายังไม่สู้กัน แล้วท่านไม่มีใครจะเทียบเคียงเลย ท่านต้องรู้ตัวเอง ท่านต้องปฏิบัติของท่านเอง นี่การครอบคลุมของการที่กิเลส มันจะทิ่ม มันจะไซ้ มันจะหาทางออก มันจะตะแบง มันจะทำให้ลึ้มคว่ำลึ้มหงาย

ท่านต้องสู้มาด้วยตัวของท่านเอง ท่านถึงมีประสบการณ์เยอะงะ การแก้จิต ถ้าคนไม่เคยมีประสบการณ์อย่างนั้น ไม่เคยมีจิตที่โดนกิเลสมันกลั่นแกล้งอย่างนั้น ไม่มีกิเลสมันครอบหัว กระทำอย่างนั้น เราจะไม่รู้เลยว่า “กิเลสมันมีอย่างนี้ด้วยหรือ”

ขนาดมันอยู่ในหัวใจเรา นี่ก็ทุกข์เต็มทีแล้วนะ อู้ฮู.. ขนาดนี้ อู้ฮู.. กิเลสเต็มที่ เรายังไม่เคยเห็นกิเลสที่มันทำลายเราขนาดนั้นหรือ เพราะเรามีครูบาอาจารย์คอยบอก คอยชี้ คอยแนะ เห็นไหม “อันนั้นไม่ได้นะ อันนี้ไม่ดีนะ”

หลวงตาท่านบอกว่า “ตบมือไว้ตลอด” ตบมือคือความคิดมันจะเกิดใน เวลาความคิดจะเกิด “ตบมือไว้ ตบจิตไว้” ตบไม่ให้มันคิด ตบไม่ให้มันกระทำ ตบไว้

นี่ครูบาอาจารย์ ท่านทำกับเราขนาดนี้เลย แต่เราไม่รู้ว่าครูบาอาจารย์ท่านเมตตาเรานะ เราไม่รู้ก็ว่า “ดูซิหาย” เฮ้อ.. ว่าไปนั่นเลย “อู้ฮู.. อะไรก็ไม่ได้” ไม่ได้เพราะมันจะเป็นโทษไหม การย่ำคิดย่ำทำ มันก็เป็นนิสัยไม่ดี แล้วเราก็อยากจะชนะกิเลสกัน เราก็อยากจะมีคุณธรรมในหัวใจกัน

สิ่งใดที่มันเป็นประโยชน์กับเรา “คตธรรม” นะ ถึงบอกว่า ให้มันคง ให้จริงจัง ให้ทำความจริงขึ้นมา เราจะรู้จริงเห็นจริงขึ้นมา จะไม่สูญเปล่าทั้งชีวิตนี้ จะไม่สูญเปล่าทั้งการประพฤติปฏิบัติ จะไม่สูญเปล่าจากหัวใจของเรา

เราเป็นคนๆ หนึ่ง องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว วงธรรม และวินัยไว้ เพื่อให้เรายังมีร่องมีรอยในการปฏิบัติ ไม่มีคนสอน แต่มีครูบาอาจารย์เรา ที่ท่านรื้อค้ำขึ้นมา แล้วคอยบอกคอยสอน

คอยบอกคอยสอนนี้สำคัญ แม้แต่ความคิดเห็นผิดเรานิดหน่อย เราใช้เวลาเป็น วันๆ เดือนๆ บางคนยังคิดไม่ได้นะ คิดไม่ได้หรอก

คุณสิ อย่างประเทศข้างเคียงเรา การพัฒนาที่แตกต่างกัน จิตใจ ภูมิภาวะที่แตกต่างกัน ความคิดก็แตกต่างกัน แล้วกว่าจะคิดได้นะ เราเสียเวลามากเลย เดียวนี้ประเทศ ข้างเคียงเรา เห็นไหม เขาต้องมีการช่วยเหลือเอื้อจางกัน เราพัฒนา เพราะเราเกื้อหนุนเขา ตลอด

นี่ก็เหมือนกัน ครูบาอาจารย์ ท่านเกื้อหนุนเอื้อจางกัน มันทำให้เราง่ายไง นี่พอ คิดปั๊บ มาถึงพูดปั๊บ.. จบเลย คุณสิ เราจะสร้างสะพาน ยกเงินให้เขาเลย ทำให้เขาเลย แต่ถ้า ให้เขาหาเงินเอง ให้เขาทำเองนะ อีก ๑๐ ชาติเขาก็ทำไม่ได้

นี่ก็เหมือนกัน ครูบาอาจารย์ของเรา ท่านช่วยเหลือเอื้อจางเรา มีคุณขนาดนั้นนะ แต่เราไม่รู้ไม่เข้าใจ ถ้าไม่รู้ไม่เข้าใจนี้ มันก็เป็นทีวุฒิภาวะ ถึงคราวถึงการนั้น เราจะรู้ได้ เราจะรู้ได้นะ

หลวงตาท่านพูดไว้เป็นคติประจำ ตอนท่านเทศน์นะ ว่า “หมูกณะจำคำพูดของ ผมไฉนนะ ถ้าใครปฏิบัติมาถึงตรงนี้ จะมากرابศพ” เพราะมันซึ่งใจ ถ้าเราเข้าไปถึงจุดนั้น เราจะสะเทือนใจมาก แต่ถ้าเรายังเข้าไม่ถึงจุดนั้น เราไม่รู้ พูดอะไรก็ไม่รู้เรื่อง พูดอะไร เพื่อเอื้อ แต่พอเวลาเราเข้าไปจุดนั้นแล้ว มันจะกลานไปกราบศพ มันจะซึ่งใจมาก

หลวงตาท่านทำกับพระประจำ เวลาท่านเทศน์จบ เราอยู่กับท่าน ท่านจะพูดอย่าง นี้ เพื่อให้เราพิสูจน์ใจ ให้เรามั่นคง ให้เราจริงจัง เพื่อเราจะได้รู้ขึ้นมา เพื่อจะเป็น ประโยชน์กับเรา เพื่อจะเป็นคุณธรรมในหัวใจของเรา เอวัง